

פרוסוקול מס' 218

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
שהתקיימה ביום ד', יח' בתמוז תשל"ג - 18.7.1973, בשעה 8.45.

נ כ ח ו :

- חברי הועדה:
- א. כץ - מ"מ היו"ר
 - נ. אליעד
 - מ. בן-פורת
 - א. ורדיגר
 - מ. ידיד
 - מ.צ. נריה
 - ע. פינברג-סירני
 - ד. קורן
 - א. רזיאל-נאור
 - ב. שחור

- מוזמנים:
- א. פלד - מנכ"ל משרד החינוך והתרבות
 - ש. עדיאל - מנכ"ל עליית הנוער
 - ב. נסים - משרד החינוך והתרבות

מזכירת הועדה: ד. פלד

רשמה: מ. כהן

- סדר-היום:
- א. מסקנות ביניים של ועדת החינוך והתרבות בנושא: "הצורך בהקמת פנימיות לילדים ממשפחות מצוקה" - הצעה לסדר היום של חה"כ מ. ביבי;
 - ב. תשובות מנכ"ל משרד החינוך והתרבות לשאלות של חברי הועדה.

18.7.1973

מסקנות ביניים של ועדת החינוך והתרבות בנושא: הצורך בהקמת פנימיות לילדים ממשפחות מצוקה.

היו"ר א. כץ:
אני פותח את הישיבה.
נדון היום במסקנות ביניים של הועדה בענין הצורך בהקמת פנימיות לילדים ממשפחות מצוקה. מונחת לפנינו טיוטת מסקנות.

אני רוצה לשאול מה הכוונה במה שנאמר בפרק ב', סעיף 3: יש לפתח את החינוך הפנימייתי כמקיף את החינוך העיוני, מקצועי והמשליים.

ד. פלד:
זה בעקבות הדברים של ד"ר רוזנפלד וגם בעקבות שאלות של חברי הועדה שהופנו אליו, שניכרה בהם מגמה של יותר אינטגרציה בסוגי החינוך השונים הניתנים בפנימיות. הכוונה היא לאינטגרציה בין סוגי חינוך שונים.

היו"ר א. כץ:
כלומר אם באים לפנימיה ילדים עם נטיות שונות, כדאי להשתית את בית-הספר על יותר מקיפות, ושנית - על אינטגרציה. אני מציע שבנסח את הסעיף הזה מחדש, שמומחים וחברי הועדה אמרו שכדאי שתהיה אינטגרציה, וכן שצריכים לדאוג לכך שבית-הספר ישא אופי יותר מקיף, לא רק עיוני ולא רק מקצועי.

א. פלד:
בית-ספר חקלאי לצורך זה הוא בית-ספר מקצועי. בין שליש למחצית הילדים נמצאים בפנימיות חקלאיות. האם ההמלצה היא שהפנימיות יהיו משולבות, שיהיה בהן בית-ספר חקלאי ומקצועי?

היו"ר א. כץ: כן, שבית-הספר יהיה יותר מקיף.

א. רזיאל-נאור:
אני רוצה לומר שהנושא הוא באמת חשוב וגם כבוד למדי. לפי הבנתי הועדה רק החלה לשמוע דברים בענין זה. כדי להחליט איזה סוגי פנימיות צריכים להיות, ומה צריכה בכלל להיות המדיניות, אם צריך להרחיב את החינוך הפנימייתי, לשנותו, ואיזה סוג ילדים צריכים להישלח לשם - הועדה היתה צריכה לעשות עבודה יותר יסודית ומקיפה, היא היתה צריכה לשמוע עוד אנשים, להכיר כמה שיפוט מוסדות כאלה. אי אפשר, רק משום שחבר הכנסת ביבי הגיש הצעה לסדר היום ומשום שהכנסת יוצאת לפגרה, להניח מסקנות, ואפילו מסקנות ביניים. על חברי הועדה לדעת מה מתרחש. יש פה הסתמכות על הועדה החשובה מאד של ראש הממשלה בענין המצוקה. הכנסת עוד לא התחילה לדון בזה בכלל. זה חומר רב מאד. איך אנחנו יכולים כבר לחוות דעה מה טוב ומה לא?

מסקנת הביניים היחידה שאפשר להגיש היא שהועדה שמעה את המומחים שבאו, היא סבורה שהנושא חשוב מאד, ושועדת החינוך של הכנסת השמינית תצטרך להקדיש, מיד עם תחילת העבודה, עיון רב ומעמיק בנושא זה כדי לעזור בפתרון בעיית מצוקת הנוער. אין לי מושג אם המסקנות כאן עונות על כל הבעיות. מי יכול לקבוע שילדים שחיים בתנאי מצוקה יש להם עדיפות על פני ילדים אחרים להישלח לפנימיה? איך אפשר לקבוע זאת בלי לחקור את הענין? עדיין יש סברה שצריך קודם כל להיאבק בתנאים של הבית. אני יודעת שצריך למצוא פתרון לילד שחי בתנאים קשים מאד בבית ולא השיג מאומה. אבל מדוע צריך לומר שיגד אחר, מחונן ומוכשר, יאבד את המקום? רק מפני שלא רע לו? צריכים להיות עוד קריטריונים. אם זו פנימיה שצריכה להכשיר את העתודה של הדור הבא, המצוקה אינה יכולה להיות הקריטריון היחיד והבלעדי, כי אז נהפוך את היוצרות.

עם כל העבודה היפה שהושקעה בהכנת מסקנות אלה, לדעתי הועדה עוד אינה בשלה לדעת מה היא רוצה בדיוק ומה הן המסקנות המתאימות.

18.7.1973 - ע. פינברג-סירני

ע. פינברג-סירני:

אני מסכימה עם דברי חברת הכנסת רזיאל-באור. אני חושבת שאנחנו באמת לא מוכנים. היינו צריכים לפחות לבקר בשלוש פנימיות; אין פנימיה אחת דומה לשניה, וקשה מאד להחליט.

השאלה שהעלה חבר הכנסת כץ היא שאלה יסודית מאד. כולנו בעד אינסגריציה חינוכית, בעד בית-ספר מקיף. אבל מה יהיה למשל בפנימיה צבאית? האם יכניסו לשם גם בית-ספר חקלאי, או להיפך? אלה דברים לא פשוטים. לא כל רעיון שאנחנו מקבלים ביסודו מתמש אחר כך.

או בענין התמיכה. אני בעד זה שתהיה עדיפות לילדים במצוקה. אבל איננו רוצים להפוך את המוסדות האלה שוב למוסדות מדרגה שלישית או רביעית.

לכן נדמה לי שהדברים אינם בשלים. עלינו להוציא מסקנות ביניים ובהן דברים כלליים, עם המלצה לכנסת השמינית, ואז ייתכן שהיא תעסוק בזה. פה כתוב אמנם שאלה מסקנות ביניים, אבל הן די יסודיות.

אין במסקנות אלה אף מלה על החינוך הקיבוצי. אני רוצה למשל שבמסקנות שלנו תצא תביעה, עם הערכת היש, לתנועה ההתיישבותית, לעשות יותר למען קליטת ילדים במצוקה. אבל איננו מוכנים לזה, כי לא דיברנו על הנושא.

מ. ידיד:

גם אני סבור שהועדה לא די בשלה כדי להוציא מסקנות רחבות בנושא זה. אישית אני מעריך מאד את עבודת הפנימיות, וכל הזמן לוחץ בכיוון של הרחבת המסגרת ואפשרות הקליטה של ילדים במצוקה במסגרת זו.

אני מציע להסתפק במה שנכתב בהקדמה ע"י סעיף א', מדיניות חינוך פנימיית, ולדלג על הפרקים א' וב'. בפרק ג', היקף החינוך הפנימייתי, אני מציע למחוק את הסיפא של סעיף 1, מהמלים "הועדה מדגישה... שכבות מבוטסות". אנחנו מעוניינים בשילוב הנוער המתקדם בעל היכולת עם נוער מצוקה. לא הייתי רוצה שהפנימיות יהיו רק לנוער מצוקה. אני מציע לאחד את הסעיפים 1 ו-2.

אני מציע להשאיר את מה שנאמר בפרק ד', כללי. אז יהיו המלצות ביניים, ואני מקווה שועדת החינוך של הכנסת השמינית תדון בנושא באופן יסודי ומעמיק.

היו"ר א. כץ:

אני רוצה לבסות לסכם את ההצעות שהועלו פה. כמסקנת ביניים בשם הועדה אני מציע שנסתפק בדברי הפתיחה והסיום, שהם יותר כוללים ופחות עוסקים בדברים אופרטיביים וקובעים. אני חושב שאפשר להתאחד גם על פרק א'.

לגבי הנקודות שהועלו בפרקים ב' וג', לא נביא אותן כהמלצות או מסקנות ביניים של הועדה, אלא נאמר: בישיבות שנתקיימו עד כה הועלו הנקודות הבאות. זה לא מחייב אותנו. האמת היא שהן הועלו על-ידי המומחים שהופיעו בפני הועדה ועל-ידי חברי הועדה.

אני מציע שנקבל את הפרקים א' וד' כמסקנת ביניים בלבד, ואת מה שנאמר בפרקים ב' וג' להוסיף כנקודות שהועלו בדיון. והיות ואנחנו ממליצים שועדת החינוך של הכנסת השמינית תעסוק בנושא, אז זו תרשום לפנייה שהועלו כאן הנקודות הללו, ואת המסקנות היא תצטרך לקבל בבוא הזמן.

מ. ידיד:

נאמר ש"בנפול ההחלטה להעביר בער לפנימיה, יש לעשות זאת בהסכמת ההורים". אני מציע להגיד "רצוי".

א. פלד:

איני מכיר שום אפשרות להוציא ילד מהבית ללא הסכמת ההורים. כך שהמלים "יש לעשות זאת בהסכמת ההורים" הן הכרחיות.

מ. ידיד:
אם עליית הנוער מקבלת פניה מרשות הסעד המקומית, מהעובדת הסוציאלית, שבמשפחה מסוימת יש גער בעייתי ורצוי מאד להוציאו מהבית, אז עושים את כל המאמצים לשכנע את ההורים, ולפעמים גם בניגוד לרצון ההורים מוציאים את הילד.

א. פלד:
אי אפשר להוציא ילד מהבית בניגוד לרצון ההורים.

ע. פינברג-סירני:
הוסבר שאי אפשר לעשות זאת בלי הסכמת ההורים. ד"ר רוזנפלד העלה שאלה אחרת. הוא לא דיבר על אי-הסכמת ההורים; הוא אמר שצריך לדאוג לכך שההורים יהיו מעורבים בענין, שיקחו חלק בו.

היו"ר א. כץ:
אני מציע שננסח את הפיסקה הזאת ברוח הדברים שנאמרו עתה, שיש להביא לכך שההורים יתענינו יותר במה שנעשה בפנימיה. או להשמיט את המשפט הזה ובמקומו להגיד שצריכה להיות מגמה לערב את ההורים בנושא.

ש. עדיאל:
אפשר לומר: יש לדאוג לשיתוף פעולה הדוק בין ההורים ובין חניכי הפנימיה.

היו"ר א. כץ:
אני מציע שההקדמה תישאר כפי שהיא...

א. פלד:
נאמר כאן: כ-20% מבני הנוער נמצאים במסגרת פנימיה. יש בידי מספרים, אך אינני בטוח שהם מדויקים. לפי מספרים אלה יש בסך הכל 30,176 ילדים בפנימיות. מזה בחינוך ההתיישבותי, ב-27 בתי-ספר חקלאיים, בחטיבות הביניים, חניכי עליית הנוער בקיבוצים וילדי חוץ פרטיים בקיבוצים - 9,825. זה מספר סביר. במוסדות עליית הנוער - 4,874.

ש. עדיאל:
זה איננו נכון.

היו"ר א. כץ:
אם כך נגיד: חברי ועדת החינוך והתרבות התרשמו מההיקף הרחב של החינוך הפנימייתי בארץ, מההצלחות ומההדים הטובים שהיו לחינוך הפנימייתי. בחיים האזרחיים. עובדות אלו מעמידות את הגורמים האחראים לנושא על הצורך בקביעת מדיניות ברורה לגבי המסגרת הפנימייתית.

א. רזיאל-נאור:
הצורך בהפניית ילדים ובני נוער לפנימיות נובע לא מתוך כך שחברי ועדת החינוך התרשמו שסם יפה וטוב מאד, אלא מהמצוקה שבה שרויים ילדים אלה. אני סבורה שאפשר לוותר על פיסקה זו המדברת על התרשמותנו, מה גם שלא ביקרנו בשום מקום ולא ראינו. אני מציעה להגיד רק שהועדה התרשמה מההיקף הרחב של החינוך הפנימייתי בארץ.

ד. פלד:
יש מחקרים המעידים שההצלחה בלימודים היא לאין ערוך הרבה יותר גדולה מאשר של תלמידים אחרים.

א. רזיאל-נאור:
את קראת את זה; אני לא, ואינני יכולה להחליט. גם אני צריכה להיות מעורבת, ולא הספקתי לקרוא הכל.

ד. קורן:
אני רוצה להעיר לדברי חברת הכנסת רזיאל-נאור. אני בדעה שאם אנחנו חושבים שזה טוב להוציא ילדים ממסגרת המשפחה במצוקה ולהעבירם לחינוך פנימייתי, אנחנו מוכרחים להגיד איזו מלה שובה על החינוך הפנימייתי. אנחנו מוציאים את הילד בליט ברירה, אבל מביאים אותו לדבר טוב. צריך לומר פה איזה משפט שאנחנו עושים דבר נכון.

א. פלד:
הערה לדברי חבר הכנסת קורן. לכאורה הייתי צריך לברך על הדברים, אבל לפחות מטעמי הגינות אני חייב לומר שיש עמדות שונות בענין זה. משרד החינוך

18.7.1973 - א. פלד

באמת לחץ כל השנים להרחבת מסגרת הפנימיות וראה בהן דבר חשוב מאד. אבל יש לבנו ויכוח חריף עם אנשי משרד הסעד, עם חלק מאנשי בית-הספר לעבודה סוציאלית, כאסכולה.

ג. אליעד: האם יש כאלה שמתנגדים לזה בכלל?

א. פלד: לא בכלל, אבל לא אומרים בצורה כה ברורה וחריפה, כפי שאני הייתי רוצה שיאמר, שהישגיו של החינוך הפנימייתי ברורים, ולכן צריך לעשות מכסימום מאמץ ולהוציא ילדים לפנימיות.

ג. אליעד: אינני יודע איפה הקו העובר בויכוח הזה. לי קשה להאמין שיש מי שחושב שהחינוך הפנימייתי איננו טוב לילד שחי בתנאי מצוקה. אינני יודע אם אנחנו מתכוונים לעשות את החינוך הפנימייתי לכוללני. אנחנו מדברים עכשיו על ילדי מצוקה. אינני מניח שיש מי שחושב שהשארית ילדים במשפחות מנוונות עדיפה על חינוך פנימייתי. אני יכול להבין שאם יש נסיון לגייס ילדים, להפוך את החינוך הפנימייתי לרחב עד כמה שאפשר, יכול להיות על זה ויכוח. הצרה היא שדוקא אלה שיש להם אפשרות, אלה מגלים את החשיבות של החינוך הפנימייתי ושולחים ילדיהם לפנימיות, ואילו המסכנים והעלובים ממשפחות המצוקה נשארים ללא חינוך פנימייתי.

א. רזיאל-נאור: לשאלה שעורך חבר הכנסת אליעד - אינני אומרת שצריך להשאיר ילדים במשפחות שאינן יכולות לטפל בהם ולחנך אותם. אבל כדי להחליט מה צריך לעשות, צריך לעיין בדבר בכובד ראש. יש אסכולה שאומרת שצריך לטפל במשפחה, להרים את רמתה הכללית על-ידי אמצעים רבים ושונים, גם על-ידי טיפול באם, באב ובאחים הגדולים והקטנים יותר, גם על-ידי הזרמת אמצעים כספיים, שעורי עזר ומעקב וכו'. אבל אינך יכול לומר אז שמתכוונים להשאיר את הילד בתנאים האיומים שבהם הוא שרוי. לא. מתכוונים לשנות את מצבה של המשפחה. כלומר יש הטבורים שעד גיל מסויים מוטב להשאיר את הילד בבית. יש על זה דעות שונות, זה לא כל כך פשוט, וזה שונה מבית לבית ותלוי בתנאים. אבל אי אפשר לקבל החלטה ברורה: יש מצוקה - לוקחים את הילדים. האם פתאום נתגלה שיש מצוקה? העניין הזה צמח במשך שנים רבות. לא יכול להיות שפתאום נעבור משיטת חינוך אחת לאחרת ונכריז שכל אחד חייב לשלוח את ילדיו לפנימיות. (ג. אליעד: איש לא אמר זאת). אני בכוונה מציגה כך את הדברים.

צריך לשקול את הדברים בתשומת לב ושיקול דעת. אמרתי שאי אפשר כבר בשלב זה לקבל מסקנות, כי אנחנו רק בתחילת הדיון. לכן לא צריך להיחפז בקביעות.

א. פלד: אני תומך נלהב בחינוך פנימייתי ומכיר את הישגיו, גם מהתרשמות אישית וגם מקריאת מימצאי מחקר. יחד עם זאת אני חייב לחזור ולומר שיש עמדות שונות בעניין זה. לפני שנה ניסינו להוציא כמה מאות ילדים משכונות מצוקה לפנימיות בקיבוצים, במסגרת עליית הנוער ומחוז לעליית הנוער. היתה עלינו התקפה קשה של אנשי משרד הסעד, עובדים סוציאליים. בבתי-ספר באזורים שהם אזורים מצוקה קשה חילקו חוזרים להורים, בהם נאמר שיש אפשרות לשלוח את הילד לקיבוץ או לפנימיה בתנאים אלה ואלה. העובדים הסוציאליים אמרו שאנחנו גורמים נזק חינוכי.

ובכן הבעיה קיימת. משום כך לדעתי לא צריך לפסוק בעניין זה בחפזה, וצריך להיות קצת יותר זהירים, למרות דעתי החיובית מאד לגבי עניין הפנימיות.

ע. פינברג-סירני: אני מקבלת גם את ההערה של חברת הכנסת רזיאל-נאור וגם את דברי המנכ"ל שעלינו להיות זהירים. יחד עם זאת החינוך הפנימייתי לא קם אתמול או שלשום. זה ענף מכוונד מאד בארץ, שהציבור יודע שיש לו הישגים חיוביים. בלי להיכנס לויכוח שאותו אני מקבלת, חשוב לציין את ההדדים החיוביים. יש לציין בחיוב את ההישגים של החינוך הפנימייתי בארץ בשנים שחלפו, ויש הישגים גדולים.

מ. ידיד:

אינני רוצה להיכנס לויכוח שהתעורר כאן.
הבעיה היא מאד כללית וכוללת, והפתרון
הכולל קשור עם בעיות דיוור, מצב המשפחה וכו'. יחד עם זאת עלינו
לציין שיש הישגים. אני מציע לומר: חברי ועדת החינוך והתרבות התרשמו
מההיקף הרחב של החינוך הפנימייתי בארץ ומההישגים שהושגו עד כה בתחום
הלימודים והכנת החניך להסתגלות בחייו האזרחיים.

נ. אליעד:

הנוסח הזה נראה לי. אני רוצה להוסיף
שתי נקודות. גם אני בדעה שצריך להשקיע
הרבה יותר בעידוד המשפחה, בהדרכתה וכו'. אבל אני יודע שאלה דברים
לעיתיד, לא מהיום למחר. ונשאלת השאלה מה עושים עם הילדים של משפחות
מצוקה ממש. איננו יכולים להקיף את כל הילדים שהיו רוצים להיות בחינוך
פנימייתי.

שמענו שאחוז גבוה מהילדים בחינוך
הפנימייתי באים ממשפחות שפונות אליו מיוזמתן. ברור שאלה דוקא משפחות
מסודרות מאד שיכולות ליותר על החינוך הפנימייתי. אבל הן יודעות
להעריך את חשיבותו, והן מנצלות את התנאים הטובים והנוחים השוררים
שם ושולחות את ילדיהן. אני משוכנע שאנחנו יכולים להתאחד על זה
שבמציאות של היום יש לעודד את החינוך הפנימייתי עבור ילדים שנמצאים
במצוקה.

יש לי חשש שהויכוח בין משרד החינוך ומשרד
הסעד הוא גם על מישור משרדי, לא רק על מישור תכני, עניני.

א. פלד:

אני לא בטוח. שמעתי זאת בכנס עובדים
סוציאליים.

מ. בן-פורת:

הערה עובדתית לחבר הכנסת אליעד: לא רק
אלה שאינם זקוקים לפנימיה שולחים את
ילדיהם לפנימיה. יש גם כאלה שזקוקים, וביוזמות שונות שולחים לשם את
ילדיהם.

ענין זה הוא מאד רגיש. יש ויכוח בין
משרד הסעד ומשרד החינוך. למשרד הסעד יש לא תמיד מגמות חינוכיות, אלא
גם מינהליות ויוקרתיות. אבל מוטב לבדוד את הענינים.

אשר לנוסח המוצע - אני מציע לפחוק את

המלה "האזרחיים".

מ. ידיד:

אני מציע לומר: חברי ועדת החינוך והתרבות
התרשמו מההיקף הרחב של החינוך הפנימייתי
בארץ ומהידיעות על הישגיו בתחום החינוכי והלימודי ובתחום הכנת
החניך להסתגלות בחברה הישראלית.

הצעת חבר הכנסת מ. ידיד נתקבלה.

היו"ר א. כץ:

בעבור לפרק א', מדיניות חינוך פנימייתי.

ע. פינברג-סירני:

מה זאת אומרת "להאיר סביבו"?

ד. פלד:

יש פה רמז לכל הויכוח בין משרדי הסעד
והחינוך, אם הפנימיות צריכות להיות כאן
או כאן, וולונטריות או אחרות. חברת הכנסת רזיאל-נאור אמרה שאחרי הכל
אנחנו עוסקים בחינוך החניך, והוא צריך לעמוד במרכז הדיון. כיון שמיד
אחרי זה אומרים שקודם כל צריכים לעשות הכל להשאר הילד בבית ולהטבת
התנאים בביתו, ראיתי צורך להכניס פיסקה זו שמדברת על כך שועדת החינוך
רואה את זה מנקודת ראותו של החניך ולא מנקודת הראות של הפנימיות.

ע. פינברג-סירני:

אני מציעה למצוא לזה נוסח אחר.

היו"ר א. כץ:

לגבי הפיסקה הבאה - נשמעה פה הערה שיש להפוך את הסדר ולהביא את זה בצורה חיובית האומרת שיש לעשות מאמצים לשפר את תנאי הרקע בבית על-מנת שהנער יוכל לשהות בו. כלומר קודם כל יש להשקיע מאמצים בבית ובפשפחה, על-מנת שזו תוכל להעניק חינוך נאות לבניה. זו צריכה להיות הפתיחה. ושצדדים אלה ייעשו לפני הפניית הנער לחינוך פנימייתי.

ג. אליעד:

לא. עקרונית אני מסכים לכך. הלוואי והיתה לנו עבודה קהילתית מסודרת ואמצעים מסודרים שיבטיחו שהמשפחה תוכל להחזיק את כל ילדיה ולתת להם חינוך טוב. על כך לא יכול להיות ויכוח. מה שמדאיג אותי הוא שאם נכרוך את שני הנושאים יחד, זה יפתח פתח לבוא ולומר: לא נפתח את הפנימיות, לא נתמוך בהן, קודם כל נעסוק בנושא של בנין המשפחה וחיזוקה. זה עלול לקחת זמן רב, ואיבני יודע מה הסיכויים של דבר זה. אנחנו מדברים עכשיו על החינוך הפנימייתי, ואיבני יודע למה צריך לערב נושא בנושא. כשתבוא הבעיה של משפחות במצוקה, תספיל בזה ועדת השירותים.

מבחינה חינוכית אנחנו צריכים לתמוך בכל לב בזה שבמציאות הקיימת יש לעשות הכל למען הילדים.

אני מציע למחוק את המשפט.

מ. ידיד:

אני מסכים עם דברי חבר הכנסת אליעד. לדעתי אנחנו צריכים לצמצם במידה רבה מאד

את כל הסעיף הזה.

א. רזיאל-נאור:

אני מציעה לומר שצריך להעמיד את שובת הילד והנער במרכז הענין, והוצאתו מהבית והעברתו לחינוך פנימייתי תיעשה בתיאום מלא עם רצון ההורים.

שוב.

היו"ר א. כץ:

נעבור לפיסקה הבאה, בדבר יצירת גוף הכוון

וייעוץ.

ד"ר רוזנפלד הצביע על כך שמוכרח להיות

ד. פלר:

גוף שיעץ ויכוון את הנערים למוסדות השונים. אחרת נוצרים מוסדות יוקרתיים.

היו"ר א. כץ: אני מציע שיאמר: ועדת החינוך ממליצה כי על המוסדות לתת יד ליצירת גוף הכוון

וייעוץ...

א. רזיאל-נאור:

למה המוסדות יתנו יד לזה? אפשר לומר שהועדה רואה חשיבות או צורך בהקמת גוף מכוון ומייעץ שיעזור בהפניה נכונה של הנער למוסד הפתאים.

ש. עדיאל:

ד"ר רוזנפלד התכוון למשהו אחר. מה שכתוב פה פירושו שכשיקום הגוף הזה, כל הנערים יצטרכו לפנות לגוף אחד והוא יכוון אותם. לפי נסיוני איבני מאמין שזה אי-פעם יקום, ולא לכך הוא התכוון. הוא התכוון לזה שיקום גוף אשר יכוון וינחה את המדיניות לגבי קליטת הילדים, וזה ניתן לביצוע. זה גוף בין-משרדי, בין-ציבורי וכו'. כשיקבע מה הקריטריונים לקליטת ילדים, מה העדיפויות, האם יש צורך בפנימיות אינטגרטיביות, פצימיות לרמות גבוהות, נמוכות וכו' - גוף מכוון יוכל לעשות זאת. אבל הוא לא יוכל להפנות כל נער.

היו"ר א. כץ:

אם כך נאמר: ועדת החינוך ממליצה על הקמת גוף מכוון ומייעץ שיקבע את קוי המדיניות...

א. רזיאל-נאור:

אני מציעה לומר: ועדת החינוך רואה חשיבות בהקמת גוף מכוון ומנחה שיתאם את מדיניות

הקליטה הפנימייתית.

18.7.1973 - א. פלד

א. פלד:
אנחנו מערכבים שלושה דברים. קיימת פעולה אחת, שהיא איבחון הילדים ומציאת הילדים שיש צורך או שכדאי שילכו לפנימיות. קיימת פעולה שניה, של ויסות או שיבוץ הילדים במוסדות. וקיימת פעולה שלישית, שהיא פעולה של מדיניות. אם מתכוונים לגוף שיעסוק בשלושת הדברים האלה, אינני בטוח אם זה אפשרי.

היו"ר א. כץ:
חבר הכנסת ידיד מציע לומר: ועדת החינוך והתרבות מפנה את תשומת לב משרד החינוך לצורך בהקמת גוף מיוחד להכוון וייעוץ, קביעת מדיניות ותיאום הקליטה הפנימית.

הצעת חה"כ מ. ידיד נתקבלה.

היו"ר א. כץ:
את מה שכתוב בראשית העמוד הבא אני מציע להעביר לנקודות שהחלטנו לומר שהועלו בדיון. הנקודות המובאות בפרקים ב' וג' תובאנה כנקודות שהועלו בדיון. נבסח רישא האומרת: בדיוני הועדה הועלו הנקודות הבאות, ואנחנו ממליצים לדון בהן בוועדת החינוך של הכנסת השמינית.

א. רזיאל-נאור:
אני מציעה שזה ייאמר בהתחלה, אחרי ההקדמה.

היו"ר א. כץ:
טוב.

מ. ידיד:
לגבי פרק ג', סעיף 1 - אמרנו שנצייג את זה בין הנקודות שהועלו בדיון. לדעתי איננו יכולים שלא להגיד שאנחנו בכל זאת רואים צורך להרחיב את מסגרת הפנימיות לנערים ממשפחות מצוקה.

היו"ר א. רימלט:
לא שללנו את המגמה הזאת. אבל אמרנו שלא מספיק עסקנו בזה כדי לראות אם זה באמת הפתרון הנכון.

מ. ידיד:
אינני אומר מה צריך להיות היקף החינוך הפנימית. אני רוצה שבאופן כולל נגיד שיש לשאוף להגדילו. ביקרתי בפנימיות, יש לי נסיון בזה, טיפלתי בהכנסת נערים לפנימיות, זו ממש הצלת נפשות. אלה נערים שהיו על סף התדרדרות ופשיעה, וכתוצאה מהחינוך הפנימית נעשו אזרחים טובים והתגייסו לצבא. אני חי את הדברים האלה, ולוחם כל הזמן להגדלת היקף הפנימיות. לדעתי איננו יכולים שלא לומר שיש לאפשר קליטה של מאות נערים במצוקה. כשהכנסת השמינית תדון בנושא זה, היא אולי תקבע קריטריונים ברורים, אם זה מאות או אלפים.

אני מציע שהמשפט הראשון יהיה במסקנות, לא בין הנקודות שהועלו בדיון. אם לא נעשה זאת, אולי אנחנו מחשיאים את המטרה.

ע. פינברג-סירני:
דוקא מפני שאני בעד כל הדברים שאמר חבר הכנסת ידיד, לדעתי השאלה היא אם אנחנו לא עושים פה איזה מעשה לא אחראי. ד"ר רוזנפלד לא אמר דברים ברורים בענין זה. הוא דיבר על העמקה. שמענו על בעיות קשות בענין של כוח אדם. גם מר עדיאל דיבר על כך. השאלה היא אם אנחנו יכולים כל כך בקלות לומר זאת... ייתכן שצריך לומר זאת באופן כולל במגמה. אתה אומר כמה מאות. אבל זה יכול להביא לכך שיקחו ילדים וישימו אותם במקום לא מתאים. אם איננו נכנסים לדיון מעמיק, נדמה לי שמסוכן להגיד זאת.

מ. ידיד:
אני מוכן שיאמר שיש לחתור לקראת הרחבת המסגרת הפנימית לנוער מצוקה.

18.7.1973 - א. רוזאל-נאור

א. רוזאל-נאור: אבל זה קשור בתנאים, בכוח אדם, מדריכים ועוד. יחד עם זאת צריך לעשות להעמקת החינוך. זה לא רק ענין של כמות.

ב. אליעד: אני תופך בדברי חבר הכנסת ידיד. אי אפשר בכלל לא לדבר על זה. אנחנו צריכים להגיד משהו בהמלצה כללית.

מ. ידיד: בהמשך לסעיף שקיבלנו למעלה, קו אמרנו שחברי הועדה התרשמו מההקף הרחב של החינוך הפנימייתי, אני מציע להוסיף: על כן סבורה הועדה כי יש לחתור להרחבת המסגרת והעמקתה במגמה לקלוט בה בני נוער החיים במצוקה. הצעת חבר הכנסת מ. ידיד נתקבלה.

היו"ר א. כץ: נעבור לפרק האחרון, כללי.

מ. ידיד: אני חושב שגם במסקנות הביניים כדאי לציין במשפט מיוחד את הפעולה של עליית הנוער, שקיבלה על עצמה לטפל בנוער המצוקה.

היו"ר א. כץ: על כך אין ויכוח.

מ.צ. נריה: בסעיף 1 של פרק ד' יש פניה לציבור הרחב. אני מציע להגיד שאנחנו פונים ומבקשים להקים ועדות כאלה בעיריות וכדומה, שתפקידן יהיה לבקר בפנימיות וכו'.

ד. פלר: הכוונה פה היא לקרוא להתנדבות מקומית, של שכונה שהמוסד נמצא לא רחוק ממנה, או של מושב או קיבוץ שהפנימיה נמצאת בקרבתם.

א. רוזאל-נאור: זו קריאה לציבור ולארגונים. לא צריך לפנות לעיריות. הארגונים והאנשים שיש להם פמילא נטיה לעשות זאת - יעשו זאת.

בסעיף 1 של פרק ד' אני מציעה לומר: ... לפתח מערכת של עזרה התנדבותית ויצירת קשר בין חניכי הפנימיות...

היו"ר א. כץ: טוב.

מר פלד מעיר לי שהוא תופך במתן מחמאה לעליית הנוער, אולם נראה לו כי קיימים גופים אחרים שפעולתם מבורכת, כמו מפעל הפנימיות לאחוננים של משרד החינוך וכו'.

מ. ידיד: לא החלטנו על הערכה לפישהו. אם משרד החינוך עושה, יש לברך על כך. אבל כאן היתה חריגה מהמקובל. עליית הנוער שיפלה כל השנים בנוער מהגולה. לפני שנתיים וחצי קיבלה הסוכנות החלטה שעליית הנוער תטפל גם בילדי מצוקה. קבעו גם מספר.

א. פלד: אינני מבקש פה הערכה למשרד. אבל את הדברים האלה עושים אנשים, והם עושים מלאכה טובה. הגמול שהם מקבלים עבור זה הוא כידוע לא מהגדולים. בדרך כלל הם זוכים לביקורת. יש אדם במשרד שעושה ימים כלילות, רץ ומתרוצץ, שביא ילדים לפנימיות ועושה פעולה מבורכת. הוא הדין גם בפנימיות של הישיבות התיכוניות... אבל לא נהוג לציין שמות של אנשים.

א. רוזאל-נאור: אפשר להגיד: הועדה מביעה את הערכתה לעבודה הנעשית במפעל עליית הנוער וכן לכל הגופים שעוסקים בנושא זה.

היו"ר א. כץ: ננסח פיסקה ברוח הדברים שנאמרו פה.

אני מציע לפחוק את המשפט האחרון, "תוך כדי הצבת צרכי החניכים..."

18.7.1973 - א. כץ

היו"ר א. כץ:

במידה שאדם מגיע לשלב של מורה מוסמך, הוא עוזב את השכונה ועובר לרחוב נורדאו.

ג. אליעד:

לדעתי משרד החינוך ביוזמתו צריך להציע אמצעי עידוד ולהתנות אתם. אני מתאר לי שיש מספיק אנשים בשכונת התקוה שישמחו ללמוד בסמינר למורים, עם פרמיה. יש לזה חשיבות רבה. כי איזה ערך יש לכך שאחרי שש שעות המורה בורח הביתה?

מ. ידיד:

ידוע לי שיש מספר בחורים משכונת התקוה, שמלמדים בטבריה, בחצור ובמקומות אחרים מחוץ לשכונה, משום שהם מורים חדשים. צריך לדאוג לכך שמורים תושבי השכונה או מורים ממקומות מצוקה אחרים ילמדו במקומותיהם.

א. פלד:

יותר קשה לנו למצוא מורים לחצור מאשר לשכונת התקוה. ואנחנו מתנים. כל התמריצים שאנחנו נותנים, איננו נותנים אותם לגוש דן, גם אם יש שם שכונות במצוקה. בבת-הספר בשכונת התקוה יש מורות ומנהלים שעובדים במסירות, עושים עבודה יפה ולא מתחשבים בזמן. ולא קל להגיע לשם. אבל את התמריצים אנחנו נותנים ליושבי פיתוח ומקומות מרוחקים, שאין מי שילך אליהם, אלא אלה שאנחנו כובלים אותם באמצעות התמריצים ופחייבים אותם לשרת חמש שנים במקום.

נשאלה שאלה מה התקדם בענין אבו-גוש.

כפי שאתם יודעים המועצה המקומית אבו-גוש פוזרה על-ידי שר הפנים ותפקידיה הועברו למועצה האזורית מטה יהודה.

אני מקוה שארבעה חדרים יהיו מוכנים לפתיחת שנת הלימודים החדשה. עכשיו מתחילים בריצוף. אם הכל יתנהל כשורה, עם פתיחת שנת הלימודים יהיו שם ארבעה חדרים.

נוסף לכך שריינו תקציב להקמת אגף נוסף לבית-הספר, של עוד שמונה חדרים לימוד. אנחנו מקווים, כפוף לכל ההגבלות, שתוך שנתיים הבנין יהיה גמור.

אני רוצה להסב את תשומת לבכם לכך שאו שכבר נפלה או עומדת ליפול החלטה בדבר הקפאת הבנין של מבני ציבור לששה חודשים, בכלל זה גם בתי-ספר. מה שכבר הוחל בבנייתו - הבניה תימשך. ההקפאה תחול על בניה חדשה.

ד. פלד:

הבעיה היא לא רק ענין המבנה. ועדת החינוך לחצה בשעתו, ובגלל הלחצים מונה אדם מיוחד במחלקה לחינוך לערבים, קופיסר לעניני החינוך. ברגע שאבו-גוש עברה למטה יהודה, עבודת הקומיסר הזה בוטלה. תיק החינוך במטה יהודה נמצא בידי המפלגות הדתיות. יש בעיה של הזנחה חינוכית באבו-גוש, מלבד המבנה, וקשה מאד לאנשים במטה יהודה להיכנס לבעיה זו באבו-גוש. אנשי אבו-גוש ביקשו בשעתו שלפחות האיש שעסק בבעיות החינוך שלהם ימשיך לטפל גם בבעיות העזובה החינוכית שקיימת בבית-הספר.

א. פלד:

יש הפרדת רשויות ברורה בין הרשויות המוניציפליות לבין הרשות הממשלתית. הרשות הממשלתית ממלאת את מקומה של הרשות המוניציפלית כאשר זו אינה קיימת או אינה מסוגלת. כאן הייתי בדעה אחת אתכם שיש להפקיע את ענין החינוך מהרשות המקומית. אבל ברגע שקמה רשות מקומית למקום, שהיא לכל הדעות טבירה, אין המשרד יכול לעשות זאת במקומה.

מ. ידיד:

באחת הישיבות שאלתי כמה שאלות, ומר שמואלי הבטיח להשיב עליהן. שאילתה אחת היתה בקשר לעזרה בדמי החזקה בפנימיות. הצעתי שכשם שיש שכר לימוד מדורג, שייקבע גם שכר מדורג להחזקה בפנימיות, בהתאם ליכולת המשפחה. ישנם ילדים שמשוחררים משכר לימוד, אבל בשביל הפנימיה הם צריכים לשלם 1,800 עד 2,200 לירות לשנה. אלה סכומים רציניים. אנחנו מעונינים שילדים כאלה ילמדו בפנימיות, אבל זו מעמסה כבדה על המשפחות.

מ.צ. נריה:
משרד החינוך מקציב כספים ליום לימודים
ארוך ויום חינוך ארוך. יש גם תקציב
מיוחד לחינוך משלים. אני רוצה לשאול מדוע הפנימיות שלנו, שנותנות
יום לימודים ארוך, מלא, מחזיקות את הילדים גם בשבתות וחגים, מלבד
סוכות ופסח, אינן מקבלות אף פרוטה מתקציב החינוך המשלים.

ע. פינברג-סירני:
אני מוכנה לצרף לשאלה של חבר הכנסת נריה
גם את החינוך הקיבוצי. אנחנו פנינו

בענין זה.

היו"ר א. כץ:
התשובות יינתנו בישיבה הבאה.

אני מודה לכם. הישיבה נעולה.

הישיבה נפתתה בשעה 10.40.